

Nationell obduktionsverksamhet 2021

Bakgrund

Ibland blir våra djur så svårt sjuka att de dör eller att vi av djurskyddsskäl väljer att avliva djuret. Av flera olika anledningar är det då viktigt att ta reda på varför djuret blev sjukt. Kunskapen om varför djuret blev sjukt är viktig information för både veterinärer och djurägare. Rätt diagnos är grunden för en ändamålsenlig och förebyggande veterinärmedicinsk rådgivning samt för att kunna sätta in korrekta behandlingsåtgärder. Ibland händer det att man inte hittar orsaken till sjukdom, men även det är viktig information, då man på så sätt kan utesluta många olika allvarliga och ofta smittsamma sjukdomar.

Vissa sjukdomar är särskilt viktiga ur ett samhällsperspektiv och ska därför anmälas till våra myndigheter, när diagnosen ställs. Nationella obduktionsverksamheten bidrar varje år till att flera sådana sjukdomar diagnostiseras och anmäls till Jordbruksverket. Dessa sjukdomar är ofta allvarliga smittsamma sjukdomar som ibland också kan smitta människor, så kallade zoonotiska sjukdomar. Exempel på zoonoser är Salmonella och Listeria.

När veterinären obducerar djuret, tas ofta olika prover som skickas till Statens Veterinärmedicinska laboratorium för analys. Vanligen tas prover för histopatologi, vilket innebär att man tittar på små vävnadsbitar i mikroskop. Metoden innebär att man vid till exempel lunginflammation, kan titta närmare på lungvävnaden och därmed kunna hitta typiska förändringar som ger ledtrådar till vad som kan ha orsakat lunginflammationen. Andra analyser kan vara att man letar efter bakterier, parasiter, virus eller prioner. De allra flesta av dessa så kallade uppföljande undersökningar bekostas av det statliga anslaget.

Om man vid bakterieodling hittar en sjukdomsframkallande bakterie, så utförs även en så kallad resistensundersökning. Det innebär att man kan se hur olika antibiotika fungerar på just denna bakterie. Den informationen använder sedan veterinären i sitt val vid eventuella behandlingar av andra sjuka djur i aktuell besättning. På detta sätt förhindras användning av fel antibiotika och risken för resistensutveckling hos bakterier minskar, vilket har stor betydelse för både människor och djur i framtiden.

Vid obduktion av djur tas även rutinmässigt en mängd olika prover för att övervaka allvarliga smittsamma sjukdomar, så kallade epizootisjukdomar. Exempel på sådana sjukdomar är paratuberkulos, galna kosjukan, scrapie, klassisk svinpest med flera. På yngre nötkreatur tas också rutinmässigt prov för övervakning av Salmonella som är en anmälningspliktig sjukdom.

Alla djurägare i Sverige med djurslagen nöt, får, get, gris, fjäderfä, ren, hjort, alpaca, bison och vattenbuffel, har rätt att få sina djur obducerade till ett kraftigt reducerat pris med hjälp av det statliga obduktionsanslaget. Obduktionerna sker på fem olika platser i Sverige; Uppsala (SVA och SLU), Karlskoga (G&D), Visby (G&D), Skara (G&D) och Skåne (G&D). Transporten av djur från gård till obduktionslaboratorium sker huvudsakligen av Svensk Lantbrukstjänst eller av djurägaren själv, beroende av de olika laboratoriernas förutsättningar. På senare år har även obduktion direkt på gård blivit vanligare.

Obduktionsverksamhet av djur är en komplex verksamhet. För att få ett djur obducerat, måste djurägaren kontakta en veterinär som skickar en remiss till det laboratorium som ska utföra obduktionen. Djuret måste också så fort som möjligt transporteras till närmaste obduktionslaboratorium. Tar det för många dagar innan djuret hamnar på obduktionsbordet finns det risk att förruttnelseprocessen i kroppen har gått för långt, och förutsättningarna för en diagnos försämras. Det finns ibland även möjlighet att få djuret obducerat direkt på gård, vilket kan innebära färskare material för undersökning. Efter utförd obduktion skickas ett preliminärt svar till remitterande veterinär och när alla provsvar är färdiga skriver den obducerande veterinären en slutrapport till både djurägaren och den remitterande veterinären.

Aktiviteter under 2021

Under 2021 har verksamheten finansierat obduktion av närmare 2 000 lantbruksdjur inklusive fjäderfä. Flest djur obducerades under årets första två kvartal, av någon anledning minskade antalet obduktioner markant under årets sista kvartal. Om pandemin har påverkat antalet obduktioner är oklart, men möjligt. Antalet djur som obduceras har under senare år haft en nedåtgående trend, särskilt vad gäller grisar och får. Antalet nötkreatur som obduceras ökade under 2021 till 655 stycken jämfört med 2020, då 597 stycken obducerades. Antalet obducerade grisar minskade av okänd anledning från 464 stycken 2020 till 373 stycken 2021. Även antalet obducerade fjäderfän minskades från 601 stycken 2020 till 523 stycken 2021. Vi vill obducera fler djur när det finns ett behov av det, därför har vi haft olika initiativ för att försöka få fler obduktioner utförda av besättningsveterinärer på gård under digital handledning av en erfaren obducent från obduktionsverksamheten. Verksamheten har haft flera

webbinarier om hur detta går till, för distriktsveterinärer, Gård & Djurhälsans veterinärer samt för veterinärer på VÅXA som jobbar med mjölkkor. Webbinarierna har inkluderat det praktiska tillvägagångsättet inklusive själva obduktionen, provtagningar och insändande av material till SVA.

Alla obduktionslaboratorier i Sverige har haft sin ordinarie verksamhet i gång trots pandemin. På obduktionslaboratoriet i Krutmöllan utanför Kävlinge var trycket under senvinter/vår så högt att vi fick ta in extra personal. Förutom att det var många djur som skulle obduceras, så fick personalen på uppdrag av Jordbruksverket även ta prover på grisar för en särskild Salmonellatyp, *S. Cholerasuis*. I Skara har verksamheten en veterinär som obducerar på gård, här ökade antalet obduktioner av stora nötkreatur markant under 2021. Samtidigt minskade antalet obducerade grisar i samma område. Även på övriga obduktionslaboratorier i Karlskoga, på SVA och SLU i Uppsala och i Visby varierade antalet obduktioner under året. Det är en verksamhet som är svår att planera då antalet obduktioner ofta beror av många olika faktorer, som tex förekomsten av olika sjukdomsutbrott.

Verksamheten har ställt många olika diagnoser under året och därmed hjälpt veterinärer och djurägare att både förebygga och åtgärda sjukdom. Genom prover som har tagits i samband med obduktionerna har också flera anmälningspliktiga sjukdomar diagnosticerats och därmed blivit anmälda till Jordbruksverket och Länsstyrelsen. Under 2021 har bland annat följande anmälningspliktiga sjukdomar påträffats i samband med obduktion, 26 fall av fransbrand hos nötkreatur, 28 fall av Listerios hos huvudsakligen får och 24 fall av infektiös laryngotrakeit hos fjäderfä.

Verksamheten hittar ständigt intressanta fall som dokumenteras genom bilder, filmer och olika föredrag, som vi förmedlar vidare till Sveriges Lantbruksuniversitet och veterinärstudenter.

Mer information finns på G&Ds hemsida under obduktion (<https://www.gardochdjurhalsan.se/obduktion/>).